T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

CİLT 2

38. ARAŞTIRMA SONUÇLARI TOPLANTISI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

42. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu

38. ARAŞTIRMA SONUÇLARI TOPLANTISI

CİLT 2

23-27 MAYIS 2022
DENİZLİ

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ANA YAYIN NO: 3735/2
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ana Yayın No: 196/2

Editör
Dr. Candaş KESKİN

23-27 Mayıs 2022 tarihlerinde Denizli'de düzenlenen 42. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu Pamukkale Üniversitesi'nin katkılarıyla gerçekleştirlmiştir.

e-ISSN: 2667-8837

Grafik Tasarım
Nihal KARAPEK

Kapak Fotoğrafı
Bilge YILMAZ KOLANCI, Attouda Araştırmaları 2021.

Not: Araştırma raporları, dil ve yazım açısından Dr. Candaş KESKİN tarafından denetlenmiştir. Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

Ankara 2023

İÇİNDEKİLER

Fikret ÖZCAN, Münevver Ş. GÜNDOĞAN, Ömer YİĞİTELİ, Ayşe SÜZMEN,
İsmail ARSLAN, İbrahim ACUCE, Eray Yusuf HALICI, Mustafa TOPAL
KUZEY PISIDIA YÜZEY ARAŞTIRMASI 2021 7

Frans DOPERÉ, Jeroen POBLOME, Ekin Berk POLAT
SAGALASSOS 2021 YÜZEY ARAŞTIRMASI 19

Funda NALDAN
2021 YILI ERZİNCAN İLİ TÜRK-İSLAM DÖNEMİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 37

Göknil ARDA, Suat VURAL
ARDAHAN-KÜR NEHRİ HAVZASI'NDAKİ YERLEŞİM YERLERİ, MAĞARALAR ve KAYA
YERLEŞİMLERİ YÜZEY ARAŞTIRMALARI (2019-2021) 53

Gulan AYAZ, İsmail AYMAN, Rıfat KUVANÇ, Nilgün COŞKUN, Erdoğan ÖDÜK
VAN İLİ, GEVAŞ, BAHÇESARAY, ÇATAK İLÇELERİ YÜZEY ARAŞTIRMASI: 2021 YILI
ÇATAK İLÇESİ ÇALIŞMALARI 73

Gülçin İLGEZDİ BERTRAM, Jan-K. BERTRAM
KIRŞEHİR KALKOLİTİK VE İLK TUNÇ ÇAĞ ODAKLI YÜZEY ARAŞTIRMASI 95

Gülriz KOZBE, Akarcan GÜNGÖR
ŞIRNAK İLİ, CİZRE, SİLOPİ VE İDİL İLÇELERİ 2021 YILI YÜZEY ARAŞTIRMASI 111

Güner SAĞIR, Rıza Gürler AKGÜN
KARS İLİ VE ÇEVRESİNDE YER ALAN ORTAÇAĞ ERMENİ KİLİSELERİ YÜZEY
ARAŞTIRMASI 2021 YILI ÇALIŞMALARI 131

Hacer SANCAKTAR, Ayça DOKUZBOY, Coşkun Furkan ERKOÇ
YOZGAT İLİ VE İLÇELERİ ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI: 2021 YILI
ÇALIŞMALARI 145

Halil SÖZLÜ
ORTAÇAĞ'DAN GÜNÜMÜZE ADANA İLİ VE İLÇELERİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 2021YILI
ÇALIŞMALARI 165

Handan YILDIZHAN
NEVŞEHİR İLİ VE İLÇELERİ DEMİR ÇAĞI-ROMA DÖNEMİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 2021 179

Hande BULUT, Harun TAŞKIRAN, Kadriye ÖZÇELİK, Göknur KARAHAN
ÇANAKKALE BALIKESİR KIYI ŞERİDİ PALEOLİTİK ÇAĞ YÜZEY ARAŞTIRMASI (ÇEBYA) 2021 YILI: İLK SEZON ÇALIŞMALARI VE DEĞERLENDİRMELERİ 197

Harun OY
UŞAK-EŞME TUNÇ ÇAĞI ARAŞTIRMALARI 211

Harun ÖZDAŞ, Nilhan KIZILDAĞ, Winfried HELD, Samet HARMANDAR
EGE BÖLGESİ KIYILARI SUALTI ARAŞTIRMALARI, 2021 YILI ÇALIŞMALARI 231

Hatice PAMİR, Canan KARATAŞ YÜKSEL, Mesut ŞİMŞEK
KUSEYR YAYLASI YÜZEY ARAŞTIRMALARI 2021 249

Hüseyin Sami ÖZTÜRK, Ezgi DEMİRHAN-ÖZTÜRK, Hazel DENİZ-TOKTAY
NIKAIA (BITHYNIA) EGEMENLİK ALANI EPİGRAFİK-TARİHİ COĞRAFİ ARAŞTIRMALARI 2021 265

Hüseyin YAMAN, Tolga ÖZHAN, Murat AY
2021 YILI ÇANAKKALE MERKEZ, EZİNE VE BAYRAMİÇ İLÇELERİ YÜZEY ARAŞTIRMASI (ARKAİK DÖNEMDEN ROMA İMPARATORLUK DÖNEMİ SONUNA KADAR) 275

İbrahim ÜNGÖR, Merve ÖZYİĞİT, Beyazıt SÖYLEMEZ, Rıdvan TORUN
2021 YILI GAZİANTEP İLİ DEMİR ÇAĞLARI YÜZEY ARAŞTIRMASI 299

İlker IŞIK
KONYA İLİ, KARATAY ve ALTINEKİN İLÇELERİ, BOZDAĞ MİLLİ PARKI DOĞU ve KUZEY KESİMİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 2021 YILI SONUÇ RAPORU 315

İsa KIZGUT
"TELMESSOS YÜZEY ARAŞTIRMALARI 2021" 331

İsmail BAYKARA, Didem TURAN
VAN İLİ NEOJEN ve PLEİSTOSEN DÖNEM YÜZEY ARAŞTIRMASI – VANYA 2021 349

İsmail ÖZER, İsmail BAYKARA, Başak KOCA ÖZER, Ece EREN KURAL, Ayşegül ÖZDEMİR BAŞARAN
2021 YILI MUĞLA VE ÇANAKKALE İLLERİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 363

Işıl R. IŞIKLIKAYA, Selma BULGURLU GÜN
LYRBE YÜZEY ARAŞTIRMASI – 2021 (BİRİNCİ SEZON) 375

Kadriye ÖZÇELİK, Çiğdem ŞAHİN, Güngör ÖZÇELİK
DENİZLİ İLİ PREHİSTORİK DÖNEM YÜZEY ARAŞTIRMASI, 2021 397

Mehmet EKİZ, Necla DURSUN, Murat ÇERKEZ, Sibel Yıldız KISACIK, Ertaç YILDIRIM
NİĞDE İLİ ve İLÇELERİ ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI 2021 YILI 411

M. GÜRBÜZER
AMOS ANTİK KENTİ VE ÇEVRESİ 2021 YILI YÜZEY ARAŞTIRMASI 429

Mehmet OK, Handegül CANLI
HERAKLEIA SALBAKE ANTİK KENTİ YÜZEY ARAŞTIRMASI: 2021 YILI 443

Mehmet ÖNAL, Süheyla İrem MUTLU, Semih MUTLU
HARRAN OVASI 2021 YILI ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI 457

Mehmet ÖZHANLI, Ersin ÖZEN, Ali GÜNDOĞAN, Veysel ERDOĞAN
ISPARTA İLİ; YALVAÇ, GELENDOST VE ŞARKİKARAAĞAÇ İLÇELERİ ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI 2021 475

Meral BAŞARAN MUTLU, Serhan MUTLU, İpek ÖZDEN, Züleyha DOĞAN, Tolga GÖRÜM, Orkan ÖZCAN, Abdullah HACAR, A. Onur BAMYACI, Nurettin BATARAY, Faize SARIŞ
2021 YILI ÇANAKKALE BOĞAZI TUNÇ ÇAĞI LİMANLARI ARAŞTIRMA PROJESİ 495

Mesut DÜNDAR, Yusuf ACIOĞLU, Oğuz KOÇYİĞİT
ORTAÇAĞ'DAN GÜNÜMÜZE BALIKESİR İLİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 2021 YILI ÇALIŞMALARI 511

Gizem KARTAL, Metin KARTAL
ESKİŞEHİR İLİ TARİH ÖNCESİ ARKEOLOJİSİ YÜZEY ARAŞTIRMASI (IV), 2021 531

ORTAÇAĞ'DAN GÜNÜMÜZE BALIKESİR İLİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 2021 YILI ÇALIŞMALARI

Mesut DÜNDAR*

Yusuf ACIOĞLU

Oğuz KOÇYİĞİT

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 28.04.2017 tarih ve 161.01-E.86103 sayılı kararı ile 2017 yılında başlanan "Ortaçağ'dan Günümüze Balıkesir İli Yüzey Araştırması"na, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 28.07.2021 tarih ve 161.01-1572171 sayılı izni [Proje Numarası-YA011003(2021)] ile bu yılda devam edilmiştir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Koordinasyon Projeleri Birimi (Proje No: SBA-2019-2921) tarafından da desteklenen bu yılki yüzey araştırması, 01.09.2021-14.09.2021 tarihleri arasında, Bakanlık yetkilisi olarak Çanakkale Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Müdürlüğü'nden Uzman Ecem ÇAĞLAYAN gözetiminde ve başkanlığım altında, Doç. Dr. Yusuf ACIOĞLU, Doç. Dr. Oğuz KOÇYİĞİT, Prof. Dr. Ali Osman UYSAL ve Prof. Dr. Zekiye UYSAL'ın katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Bu yılki yüzey araştırmasında, 2019 yılında başlanan Gönen'deki çalışmalara devam edilmiş; öncelikle, kalan Alacaoluk, Beyoluk, İncirli, Tahtalı, Yörükkeçidere, Dumanalan, Saroluk ve Geyikli köyleri araştırılmış; sonrasında da elde edilen bilgiler doğrultusunda Tuzakçı, Büyüksoğuklar, Ilıcak, Kalfaköy, Korudeğirmeni, Dereköy, Hafızhüseyinbey, Karaağaçalan, Balcı, Ilıcaoba, Taştepe, Çalıoba, Köteyli, Körpeağaç, Ulukır, Ayvalıdere, Gebeçınar, Çifteçeşmeler köylerindeki bazı bölgeler tekrar incelenmiştir (Harita: 1).

Alacaoluk

Tarihi hakkında pek bir bilgi bulunmayan köyün Doksanüç Harbi sonrası Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından 1900'lerin başında kurulduğu anlaşılmaktadır (bkz., Özdemir, 1998:282; Akkuş, 2010:62-63). Köyün camisi yenidir. Mezarlığında herhangi bir kitabeli taş bulunmaz. Köyün hemen güneydoğusunda (N 40°05.829′ / E 027°31.055′) "Kestane Çeşmesi" denilen (Özdemir, 1998:281-282) kitabeli bir çeşme bulunmaktadır (Resim: 1). Kitabeye göre çeşme Hicri 1322 (M.1904-05) yılında, Rumeli muhacirlerinden Tırnovalı Ali monla kerimesi Rukiye Hatun tarafından yaptırılmıştır. Düzgün kesme taşla inşa edilen çeşme yakın zamanda elden geçirilmiş olup halen kullanılmaktadır. Hemen yanında benzer şekilde bir çeşme daha bulunmaktadır. Kullanılmayan ve kitabesi bulunmayan çeşmenin tarihi bilinmemektedir.

* Doç. Dr. Mesut DÜNDAR, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü. Çanakkale/TÜRKİYE.
Doç. Dr. Yusuf ACIOĞLU, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü. Çanakkale/TÜRKİYE.
Doç. Dr. Oğuz KOÇYİĞİT, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü. Çanakkale/TÜRKİYE.

Köy sınırları içinde yer alan ve adını köyden alan "Alacaoluk Kalesi" birçok araştırmaya konu edilmiştir (bkz. Wiegand, 1904:337-338, Foss-Winfeld, 1986:145-150; Rose-Körpe, 2009:347; Rose, 2013:271; Belke, 2020:388-389). Aisepos ile onu besleyen Kocadere arasında yüksekçe bir tepenin zirvesinde yer alan (N 40°05.450′ / E 027°32.102′) kale (Resim 2), Kyzkos'tan Edremit'e uzanan yolu gözetlemek ve kollamak için inşa edilmiştir. Kulelerle destekli yüksek duvarlarla teşkil olunan oval planlı kale bazı araştırmacılar tarafından M.S. 5-6. yüzyıllara tarihlendirilse de (Rose-Körpe, 2009:334; Rose, 2013:274) genel itibariyle Komnenoslar Dönemi'ne, M.S. 11-12. yüzyıllara tarihlendirilmektedir (Wiegand, 1904: 338; Belke, 2020:388; Koçyiğit, 2021:185). Kalenin mimari özellikleri ile kullanılan malzeme ve teknik de Komnenoslar Dönemi'ni işaret etmektedir. İçinde bol miktarda keramik-tuğla kırıkları yer alan bir kireç harcı ile moloz dolgu kullanılarak inşa edilen duvarlarının kesme taş bloklarla kaplandığı görülür. Bununla birlikte, özellikle kapı ve kule kısımlarında bazı devşirme parçaların da kullanıldığını, hatta bazı antik dönem yazıtlı parçaların da bu devşirme parçalar arasında bulunduğunu söyleyebiliriz. Kemerler ile duvarların bazı yerlerinde de kalın derzli tuğla örgünün kullanıldığı görülür.

Beyoluk

Balkanlar'dan gelen muhacirlerin yaşadığı köyün tarihi hakkında pek fazla bilgi yoktur. Köyün 19. yüzyılın sonlarında 39 hane 201 nüfustan oluştuğu görülür (Özdemir, 1998:74; Akkuş, 2010:79). Köy meydanındaki 1954 tarihli cami malzeme-teknik ve mimari özellikleri bakımından 19. yüzyıl sonları ile 20. yüzyıl başlarını yansıtmaktadır. Söz konusu cami büyük deprem sonrası yenilenmiş olmalıdır. Köyde iki adet kitabeli çeşme bulunmaktadır. İlki, caminin hemen güneydoğusunda, köy yolu kenarında yer almaktadır (N 40°06.988′ / E 027°27.002′). Büyük oranda yenilen çeşme üzerindeki kitabeye göre İsmail oğlu Hacı Ahmed tarafından Hicri 1352 (M.1936) yılında yaptırılmıştır (Resim: 3). Diğer çeşme, bunun 65 m. kadar güneyindedir (N 40°06.983′ / E 027°27.050′). Kaba yonu taşla inşa edilen hazneli çeşmenin kitabesi aşındığı için okunamamaktadır (Resim: 4). Bir taş üzerine kazınan 1952 tarihi çeşmenin bu tarihte elden geçirildiğine işaret etmektedir. Köyün 300 m. kadar güneyindeki mezarlıkta amorf kara taşlar kullanılmış olup kitabeli taş bulunmaz.

Köy civarındaki eski yerleşim izlerinin bulunduğu söylenen (Akkuş, 2010:79), köyün yaklaşık 2,6 km. doğusundaki Fırınlık mevkii'ndeki çeşme çevresinde bazı eski duvar kalıntıları mevcuttur (N 40°07.122′ / E 027°28.809′). Aynı mevkiide, bunların 200 m. kadar doğusunda bir kuyu ile bunun çevresinde az sayıda Roma Dönemi'ne ait kiremit ve tuğla kırıklarına rastlanılmıştır (N 40°07.162′ / E 02°28.951′). Bunların dışında söz konusu mevkiiden köye doğru uzanan taş döşemeli eski bir yolun yer yer izleri görülebilmektedir.

Köyün yaklaşık 2 km. güneyinde yer alan ve tapu kayıtlarında "Gavur Şehri" olarak geçen Kocadüz mevkii'nde de (N 40°06.050′ / E 027°27.395′) antik dönemin izlerine rastlanılmaktadır. Dere kenarındaki düzlük alanda, kabaca kare şeklindeki bir yapının duvar kalıntıları mevcuttur. Hem kalıntılar arasında hem de çevresinde Roma Dönemi'ne ait yoğun miktarda

kiremit ve tuğla parçalarına rastlanılmaktadır. Yapı kalıntısının yanından geçen eski bir yolun varlığı da yer yer izlenebilmektedir. Söz konusu yapı kalıntısı da bu yolun güvenliğini sağlamak için Roma döneminde inşa edilen küçük bir kaleye (kalekol) ait olmalıdır. Çevrede, tunç çağına ait ok ucu ve çeşitli kesici aletler şeklinde çakmak taşlarına da rastlanılmıştır.

İncirli

Doksanüç Harbi sonrası Balkanlar'dan gelen muhacirler tarafından 1900'lerin başlarında kurulan (Özdemir, 1998:297; Akkuş, 2010:126) köyde herhangi bir kültür varlığına rastlanılmamıştır. 1992 tarihli caminin açılış beratında 1930 tarihi verilmekte olup söz konusu döneme ait bir özellik göstermez.

Yörükkeçidere

Eski bir Yörük köyü olan köye Doksanüç Harbi sonrası gelen muhacirler yerleşmiştir. 19. yüzyıl sonlarında köyün 11 hane ve 132 nüfustan oluştuğu görülmektedir (Özdemir, 1998:72; Akkuş, 2010:192-193). Köy merkezindeki cami 1931 tarihlidir. Cami üzerindeki kitabede tarih ile birlikte "Osman Ahmet" ismine de yer verilmiştir (Resim: 5). Birçok kez elden geçirildiği anlaşılan cami malzeme-teknik ve mimari bakımdan döneminin özelliklerini taşımaktadır. Caminin hemen karşısında bir çeşme bulunmaktadır. Tonozlu bir haznesi bulunan çeşme sıvalı ve karo seramik kaplıdır. Ön yüzündeki bir Bizans devşirmesi üzerine 20.10.1938 tarihi işlenmiş olup çeşme bu tarihte yapılmış olmalıdır. Köy içinde, kesme ve kaba yonu taşla inşa edilen hazneli bir çeşme daha bulunmaktadır (N 40°07.712′ / E 027°33.822′). Kitabesi bulunmayan çeşmenin tarihi bilinmemekle birlikte diğeriyle aynı dönemlere ait olmalıdır.

Köyün yaklaşık 880 m. kadar kuzeydoğusunda Kaynarca mevkii olarak bilinen yerdeki dere kenarında (N 40°08.112′ / E 027°34.297′), Erken Bizans Dönemine tarihlenen, kaya oyma bir kilise (şapel ?) kalıntısı bulunmaktadır (Özdemir, 1998:233; Yalçıklı, 2013:22; Belke, 2020:659). Yapının, kemerli iki bölmeli bir şapel ile buna bağlı çeşitli odalardan oluştuğu, duvarlarının bir zamanlar kırmızı ve siyah renk fresklerle süslendiği ve altında mezarların yer aldığı belirtilmektedir (Özdemir, 1998:233). Yerinde yapılan incelemede, yer yer çökmelerin meydana geldiği ve tahrip olduğu görülen yapıda, bahsi geçen fresk ve mezarlara ait bir ize rastlanılmamıştır (Resim: 6). Bununla birlikte, kaya oyma kilisenin bulunduğu ve bugün tamamen bitki örtüsü ile kaplı vadi boyunca yapılan gözlemlerde, çok sayıda kaçak kazı çukuru ile bunların bazılarında yoğun mimari döküntülerin varlığı tespit edilmiştir (N 40°08.134′ / E 027°34.309′). Bu kaçak kazı çukurlarının birinde ortaya çıkan duvarlar da malzeme ve teknik olarak Bizans Dönemini yansıtmaktadır (Koçyiğit, 2021:179).

Dumanalan

Doksanüç Harbi sonrası Filibe'den gelen muhacirler tarafından 1900'lerde kurulmuştur (Özdemir, 1998:272; Akkuş, 2010:102-103). Yapılan incelemede ortaçağ ve sonrasına ait

herhangi bir kültür varlığına rastlanılmamakla birlikte, köy merkezindeki 1954 tarihli cami yığma taş duvarları ve içten kemerli pencereleri ile geleneksel mimariyi yansıtır.

Şaroluk

Muhacir köyü olup Doksanüç Harbi sonrası Bulgaristan'ın Razgrad Kasabası'ndan gelenler tarafından kurulmuştur. Salnamelere göre 1898 yılında 25 hane ve 310 nüfusludur (Özdemir, 1998:323; Akkuş, 2010:176). Yapılan araştırmada, köy mezarlığındaki (N 40°08.879′ / E 027°29.537′) bir adet kitabeli mezar taşından başka bir esere rastlanılmamıştır (Resim: 7). Hasan Ağa mahdumu İsmail Ağa'ya ait olduğu anlaşılan mezar taşı Hicri 1328 (M.1910) yılına aittir.

Geyikli

Eski adı "Çakıroba" olan köyün arşiv kayıtlarına göre 19. yüzyılın ortalarında kurulan bir Yörük köyü olduğu ve yüzyılın sonlarında 29 hane ve 117 nüfustan oluştuğu anlaşılmaktadır (bkz., Akkuş, 2010:109-110). Köyün camisi yeni olup tescil kaydı (BKTVKK, 29.05.1990 tarih ve 1139 sayılı karar) bulunan eski camiden bir iz yoktur. Köyün yaklaşık 500 m. batısında, yol kenarındaki mezarlıkta herhangi bir kitabeli taşa rastlanılmadığı gibi, köyün kurucularından Çakıroğullarına ait olduğu söylenen (Akkuş, 2010:109) mezarlardan da bir iz kalmamıştır. Mezarlığın 200 m. kadar güneydoğusunda ise "Üzümlü Tepe" denilen bir Tümülüs yer almaktadır (N 40°10.387′ / E 027°28.775′).

Köylülerin Dedelik Tepe mevkii'ndeki "Han Yeri" dedikleri yerde (N 40°10.102′ / E 027°27.833′) eskiden bulunduğunu ifade ettikleri yapı kalıntısından bir iz yoktur. Ancak, yerinde bulunan kulübe ve bahçenin yanında istiflenen taşlar ile bunlar arsındaki tuğla ve kiremit parçaları söz konusu yapı kalıntısına ait olabilir.

Tahtalı

Kuruluşu 19. yüzyılın ortalarına dayandırılan Yörük köyü olup eskiden Rumların yaşadığı ifade edilmektedir (Özdemir, 1998:324; Akkuş, 2010:178). Köyde, ortaçağ ve sonrasına ait herhangi bir kültür varlığına rastlanılmamıştır. Ancak, köyün 650 m. kadar güneybatısında, "Kıraç mevkii" denilen yerde (N 40°08.796′ / E 027°24.005′) Roma Dönemi'ne ait seramik, kiremit ve tuğla parçaları ile bazı demir cüruflarına rastlanılmıştır.

Tuzakçı

Köy daha önce de araştırılmış ve iki camisi ile mezarlık ve bir köprü incelenmişti (bkz., Dündar vd., 2022:262). Bu yılki araştırmada köyün 2 km. kadar doğusundaki (N 40°09.050′ / E 027°41.632′) bir diğer köprü incelenmiştir. Halk arasında "Kemer Köprü" olarak bilinen ve Roma Dönemi'ne tarihlenen köprü (Özdemir, 1998:35) tek kemer gözlüdür (Resim: 8). Kemeri oluşturan taşlar ile birlikte, dikine tuğla kullanımından dolayı tıpkı Güvercinlik Köprüsü gibi bir Geç Roma yapısı olduğu, fakat Komnenoslar döneminde esaslı bir onarım

geçirdiği anlaşılmaktadır. Dere yatağının değişmesi sonucu, bugün tarlalar arasında kalmış olan köprünün Kyzikos ya da Lopadion'dan Artamea'ya ulaşan yolun parçası olduğu sanılmaktadır (Koçyiğit, 2021:178).

Körpeağaç

Önceki yıllarda da araştırma yaptığımız köyde (Dündar vd. 2022:263), edinilen bilgiler doğrultusunda (Yalçıklı, 2012:218), köyün 900 m. kadar kuzeyindeki "Köy Sırtı" denilen yerde (N 40°14.679′ / E 027°40.348′) bir inceleme yapılmış, çok seyrek de olsa bazı seramik ve kiremit parçalarının varlığı gözlemlenmiştir. Verilere göre, net olmamakla birlikte bir Roma çiftliğinin varlığında söz edilebilir.

Köylülerden alınan bilgi doğrultusunda "Halkalı Mevkii" denilen yerde de (N 40°13.296′ / E 027°38.868′) bir arazi taraması yapılmıştır. Çeltik ve mısır tarlaları ile çevrili geniş bir alan üzerinde yapılan incelemede, önemli bazı yapı kalıntılarına ait olabilecek büyük boy kesme taş bloklar, yoğun miktarda tuğla ve çatı kiremitleri yanında irili ufaklı seramik parçaları da tespit edilmiştir (Resim: 9). Tespit edilen bu seramikler arasında, özellikle kırmızı astarlı Geç Roma ve kazıma tekniğindeki Orta Bizans Dönemi seramiklerinin bulunması bölgenin Geç Roma ve Bizans dönemlerine ilişkin bir iskânın varlığına işaret etmektedir (Koçyiğit, 2021:175). Kalıntıların, özellikle "kilise yeri" ve "çeşme yeri" denilen yerlerde yoğunluk kazandığı görülmektedir.

Taştepe

Tarafımızdan daha önce de araştırılan köyde (Dündar vd., 2022:263), bir çalışmada geçen bilgiler doğrultusunda (Yalçıklı, 2012:218) köyün yaklaşık 700 m. güneybatısında, Gönen-Bandırma yolu üzerindeki Yolboyu mevkii'nde (40°10.407′ / E 027°42.589′) incelemeler yapılmıştır. Yapılan incelemede orta yoğunlukta Roma, Bizans ve Geç Osmanlı diyebileceğimiz dönemlere ait seramik parçaları ile çeşitli yapılara ait olabilecek taş ve tuğlalara rastlanılmıştır. Söz konusu buluntular, Roma'dan Osmanlı'ya uzanan küçük bir yerleşimi işaret etmektedir.

Çalıoba

Köye önceki dönemde de gidilmiş ve bir çeşme ile mezarlık tespit edilmişti (Dündar vd., 2022:263). Bu yıl ise Gölcük mevkii'ndeki meralıkta (N 40°09.571′ / E 027°43.202′) incelemeler yapılmış ve dönemi tam olarak belirlenmemekle birlikte ortaçağa ait olması muhtemel bazı seramik parçaları ile az sayıda taş ve tuğla gibi yapı malzemelerine rastlanılmıştır.

Köteyli

Köyde yapılan 2019 yılındaki araştırma sırasında incelenen (bkz., Dündar vd., 2022:264) Akçeşme civarındaki Örenler Mevkii (N 40°10.445′ / E 027°44.345′) bu yıl daha kapsamlı olarak yeniden taranmıştır. Yapılan incelemede geniş bir yüzeye yayılan yoğun miktardaki

tuğla parçaları ile Geç Roma ve Bizans dönemlerine tarihlenen bazı seramik kırıklarının varlığı görülmüştür (Koçyiğit, 2021:181). Bunlar her ne kadar buradaki olası iskâna dair kesin bilgiler sunmasalar da yine aynı çevrede bulunan dibek taşı ve şarap presleri gibi tarımsal üretime yönelik ögelerin varlığı, burada kırsal bir Bizans yerleşimi olabileceğini düşündürmektedir.

Büyüksoğuklar

Daha önce de incelenen köye (bkz., Dündar vd., 2022:265), bir yayında geçmekle birlikte (Tüfekçioğlu, 2003:262263) bulamadığımız çeşmeyi araştırmak için tekrar gidilmiştir. "Solak Çeşme" olarak adlandırılan ve üzerindeki kitabeye göre Hüseyin Ağa'nın zevcesi Zekiye Hanım tarafından H.1312 (M.1894) yaptırıldığı belirtilen (Tüfekçioğlu, 2003:263) söz konusu çeşmenin yakın zamandaki yol genişletme çalışmaları sırasında tamamen yıkıldığı ve herhangi bir izinin kalmadığı tespit edilmiştir. Köylülerin verdiği bilgiler doğrultusunda, daha önce incelenen Kapaklı Çeşme'nin yanındaki zeytinlikte de (N 40°12.214′ / E 027°49.757′) bir araştırma yapılmış ve burada Geç Roma ve Bizans dönemlerine ait seramik ve kiremit kırıklarına rastlanılmıştır. Bunların dışında, köyün yaklaşık 3,2 km. güneydoğusundaki (N 40°11.453′ / E 027°51.528′) "Taş Köprü" olarak bilinen köprü de incelenmiştir. Bandırma'nın Simavlı Köyü sınırında, Bandırma-Gönen arasındaki eski Dekovil yolu hattı üzerinde yer aldığı anlaşılan köprü betonarme olarak yenilenmiş olmakla birlikte eski yola ait taş döşemeler iki tarafta da izlenebilmektedir.

Ilıcak

Tarafımızdan yapılan 2019 yılındaki araştırma sırasında köyün camisi ve mezarlığı ile birlikte Bademaltı mevkii incelenmiş, burada antik dönemlere ait yerleşim izleri ve mezarlıklara rastlanılmıştı (bkz. Dündar vd., 2022:264). Bu yıl da köylülerden alınan bilgiler doğrultusunda, söz konusu mevkiinin yaklaşık 1 km. doğusundaki "Roma Çeşmesi" denilen çeşme ve civarı (N 40°10.940′ / E 027°48.380′) incelenmiştir. Geçmişi muhtemelen Geç Roma Dönemi'ne kadar uzanan çeşmenin çevresinde yapılan taramada yoğun miktarda Roma ve Bizans dönemlerine ait seramik ve kiremit kırıkları ile yapı taşlarına rastlanılmıştır (Resim 10). Özellikle çeşme ve çevresinde yoğunlaşan bu veriler geçmişi söz konusu dönemlere dayanan eski bir yerleşime işaret etmektedir.

Kalfaköy

Daha önce de araştırılan köye (bkz, Dündar vd. 2022:265) gözden kaçan tescilli bir çeşmenin (BKVKBK'nun 24.01.2018 tarih ve 157 sayılı kararı) durumunu tespit için yeniden gidilmiş ve söz konusu çeşme yerinde incelenmiştir. Köyün yaklaşık 500 m. kadar kuzeybatısında, eski Gönen-Manyas yolunun 30 m. kuzeyinde yer alan çeşme (N 40°06.556′ / E 027°43.547′) moloz taşla inşa edilmiş olup sıvalıdır. Kitabesi bulunmayan yarım daire kemer nişli çeşmenin geç döneme, 19. yüzyıl sonları veya 20. yüzyıl başlarına ait olduğu tahmin edilmektedir.

Korudeğirmen

Daha önce ziyaret edilen ve herhangi bir kültür varlığına rastlanılmayan köye, ortaçağ izleri bulunduğu belirtilen (Yalçıklı, 2012:218) Dedebayırı Tepesi'ni araştırmak için tekrar gidilmiştir. Köyün 700 m. kadar güneydoğusunda yer alan (N 40°05.389′ / E 027°41.835′) söz konusu tepede yapılan incelemede bazı duvar izleri ile tuğla ve kiremit kırıklarına rastlanılmıştır. Bunlar bir yerleşime işaret etmekle birlikte dönem belirtecek bir veriye ulaşılamamıştır. Bir araştırmada ise bu kalıntıların, geçmişi 15. yüzyıla kadar uzanan eski Fadıllu Köyü'ne ait olabileceği de ifade edilmektedir (Akkuş, 2010:146).

Çobanhamidiye

Dana önce ziyaret edilen ve cami, çeşme ve mezarlığı incelenen köye (Dündar vd., 2022:267), yayınlarda geçen (Özdemir, 1998:234; Akkuş, 2010:100) kaleyi incelemek için tekrar gidilmiştir. Köyün yaklaşık 2,6 km. kadar güneyinde, Çobanhamidiye-Kocapınar yolu üzerindeki ormanlık tepede yer alan (N 40°00.156′ / E 027°43.451′) kalenin sur duvarlarının yıkıntıları izlenebilmektedir. Tepeyi kuşatan duvarların yığma moloz taş şeklinde harçsız olarak inşa edildiği anlaşılmaktadır. Yapılan taramada dönem verecek herhangi buluntuya rastlanılmamakla birlikte, kullanılan malzeme ve tekniğine bakılarak Demir Çağ'a ait olduğu söylenebilir.

Ilıcaoba

Önceki dönem araştırmasında hava şartları nedeniyle gidilemeyen Kaletepe'deki Roma ve Bizans dönemlerine tarihlenen kaleye (Yalçıklı, 2013:22) gidilerek gerekli incelemeler yapılmıştır. Köyün yaklaşık 2,4 km. güneybatısında, Aisepos vadisindeki hâkim bir tepe üzerinde yer alan (N 40°00.882′ / E 027°31.921′) kaleden günümüze tepeyi saran surların bir kısmı ulaşabilmiştir (Resim: 11). İçerisinde sarnıç ile bazı yapı kalıntıları bulunan kalede doğrudan tarihlemeye yardımcı herhangi bir buluntu ya da izle karşılaşılmamıştır. Ancak, ayakta kalmayı başaran yapılara ait duvarların, içinde bol miktarda seramik-tuğla kırıkları yer alan bir kireç harcı ile moloz taşların birkaç sıra tuğla ile ahşap hatıllar kullanılarak inşa edildikleri tespit edilmiştir. Kullanılan malzeme ve teknik özellikler, Alacaoluk Kalesi'nde olduğu gibi, daha çok Bizans İmparatorluğu'nun Komnenoslar dönemine özgü olup bu kale de aynı dönemlerde inşa edilmiş olmalıdır (Koçyiğit, 2021:185).

Karaağaçalan

Önceki dönemde araştırılan ve herhangi bir kültür varlığına rastlanılmayan köye, bir yayında geçen (Akkuş, 2010:132) Tepeören Mevkii'ndeki eski yerleşim yeri incelenmek üzere bu yıl tekrar gidilmiş, söz konusu mevkiide yapılan araştırmada ise buna dair herhangi bir ize rastlanılmamıştır.

Balcı

Daha önce de gidilen ve camisi ile mezarlığı incelenen köye (bkz., Dündar vd., 2022:268), ortaçağa tarihlenen Çardak Tepe (Yalçıklı, 2012:218) ile "Eski Köy Yeri" olduğu belirtilen (Akkuş, 2010:74) yerler incelenmek için bu yıl tekrar gidilmiştir. Köyün yaklaşık 1,7 km. kuzeydoğusundaki Çardak Tepe'de (N 40°03.659′ / E 027°36.659′) yapılan incelemelerde bazı tuğla ve kiremit kırıkları ile sırsız seramik parçalarına rastlanılmıştır. Köylüler, eski Rum Köyü'nün bulunduğunu söyledikleri "Kilise Yeri" olarak bilinen yerde bazı sütunların çıktığını da ifade etmektedirler. Yapılan incelemede, tarihleme için yeterli veriye ulaşılamamakla birlikte ortaçağ ve sonrasına ait bir yerleşimden söz edilebilir. Buranın 760 m. kadar güneyindeki eski köy yerinde (N 40°03.264′ / E 027°36.480′) yapılan incelemede ise birkaç seramik parçasından başka bir buluntuya rastlanılmadı. Bunlar arasındaki sırlı olan bir seramik parçası Geç Osmanlı dönemini işaret etmektedir. Köylüler, günümüzde tarla olan alanda eskiden daha yoğun şekilde seramik ve kiremit parçaları ile taşların bulunduğunu ve burasının köyün ilk yerleşim yeri olduğunu ifade etmektedirler.

Dereköy

Tarafımızdan önceki dönemde araştırılan köye (bkz. Dündar vd. 2022:270), "Asar Kale" olarak bilinen ve antik dönemlere tarihlendirilen yapının (Körpe, 2019a:8-9; Belke, 2020:427) ortaçağ ve sonrasına yönelik durumunu araştırmak için tekrar gidilmiştir. Köyün yaklaşık 450 m. kadar güneyinde Koca Dere (Keçidere) vadisine bakan yüksek bir tepe üzerindeki (N 40°09.816′ / E 027°35.364′) kalenin ancak duvar kalıntıları izlenebilmektedir. Antik dönemden bu yana vadi üzerinde önemli bir askeri üs olduğu anlaşılan kalede (ya da karakol) yapılan incelemede Arkaik dönemden Geç Roma Dönemi'ne kadarki uzunca bir döneme işaret eden seramik parçaları tespit edilmiş olsa da Bizans Dönemi ve sonrasına ilişkin net bir veriye ulaşılamamıştır (Koçyiğit, 2021:178). Kalenin yaklaşık 450 m. kuzeybatısındaki "Kızıltepe" denilen yerde (N 40°09.884′ / E 027°35.036′) yapılan kaçak kazı sırasında açılan çukurda da yoğun miktarda Roma Dönemi'ne ait tuğla, kiremit ve seramik kırıklarının varlığı gözlenmiştir.

Köyün 2,3 km. kadar kuzey batısında yer alan (N 40°10.619′ / E 027°33.919′) ve halkın "Zelya Kasabası" dedikleri Frenk Koru mevkii'nde (Akkuş, 2010:119; Yalçıklı, 2013:23) yapılan incelemelerde Roma Dönemi'ne ait seramik, tuğla ve kiremit parçaları ile bazı yapı taşlarına rastlanılmış, Bizans Dönemine ait ise bir veriye ulaşılamamıştır. Eski bir yerleşim yeri olduğu anlaşılan ve toplumsal hafızada "Zelya Kasabası" olarak yer eden yerin Antik Zeleia kenti ile ilişkisinin belirlenebilmesi için daha kapsamlı bir çalışma yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte, Sarıköy'deki Üvecik Tepe (Hasluck, 1910:101-103; Leaf, 1923:57; Hansen, 2004:995) ile Bostancı'daki Höyük Tepe (Rose vd. 2007:113; Körpe, 2019b:121) de Antik Zeleia alarak gösterilen yerler arasındadır.

Hafızhüseyinbey

Eski adı "Elbislik" olan bu Rum köyü geçen dönem de araştırılmış olmakla birlikte (bkz., Dündar vd., 2022:270), Rumlardan kaldığı ifade edilen su değirmenleri ile eski yerleşim yeri olduğu belirtilen Kurna mevkii (Özdemir, 1998:319; Akkuş, 2010:119) araştırılmak üzere bu yıl tekrar gidilmiştir. Araştırma sırasında köy içindeki ayazma ve hemen yanındaki eski kilise yeri (N 40°10.487′ / E 027°31.884′) denilen yer de incelenmiştir. Eski kilisenin izleri belli belirsiz izlenebilmektedir. Söz konusu izler bir yayında bahsi geçen (Hasluck, 1910:105) St. Michael manastırına ait olmalıdır. Manastırla ilişkili olması muhtemel ayazma olarak kullanıldığı sanılan yapının ise ne zaman inşa edildiğine dair bir veri yoktur. Yukarıda bahsi geçen Rum değirmenlerinden köy içindekinin (N 40°10.643′ / E 027°31.890′) sadece bazı duvarları kalmıştır. Köyün 1,2 km. kadar kuzeybatısında (N 40°10.974′ / E 027°31.141′) dere kenarında yer alan diğer değirmeninin de duvar kalıntıları ile su kanalı mevcuttur.

Köyün yaklaşık 3 km. kadar doğusundaki Kurna mevkii'nde (N 40°10.698′ / E 027°33.407′) yapılan arazi taramasında (Resim: 12), Roma dönemi ile birlikte Orta Bizans döneme tarihlenebilecek olan bazı beyaz hamurlu parçaların ve Geç Bizans Dönemine ait kazı tekniğiyle bezenmiş sırlı seramiklerin varlığı gözlenmiştir (Koçyiğit, 2022:176). Bunlarla birlikte varlığı gözlenen yoğun miktardaki tuğla ve kiremit kırıkları ile bazı duvar kalıntıları bölgede eski bir yerleşim varlığına işaret etmektedir.

Ayvalıdere

Önceki dönemde de ziyaret edilen ve camisi ile iki mezarlığı incelenen köye (bkz., Dündar vd., 2022:263), ortaçağ verilerinin bulunduğu belirtilen (Yalçıklı, 2012:218) Köy Merası (N 40°13.948′ / E 027°38.794′) incelenmek için bu yıl tekrar gidilmiştir. Söz konusu yerde yapılan incelemede eski yerleşime ait olabilecek büyük boy yapı taşları ile belli belirsiz duvar izleri ve Roma Dönemi'ne ait az sayıda seramik parçalarının varlığı gözlenmiş, ancak Ortaçağ ve sonrasına ait bir veriye rastlanılmamıştır.

Ulukır

Tarafımızdan 2019 yılında yapılan araştırma sırasında gidilen ve camisi ile mezarlığı incelenen köyün (bkz. Dündar vd. 2022:263) sınırları içindeki "Güvercinlik Köprüsü"nü incelemek için bu yıl tekrar gidilmiştir. Gönen çayı üzerinde (Aisepos), Kyzikos'tan Lampsakos'a uzanan tarihi yol hattında yer alan köprü Hasluck tarafından görsel ve çizimleriyle birlikte kapsamlı olarak ele alınıp yayınlanmıştır (bkz. Hasluck, 1906:184-189; Hasluck, 1910:127-130). Günümüzde oldukça yıkık ve harap vaziyetteki köprü 150 m.'yi aşan uzunluğu ve 5,50 m. genişliğindeki boyutlarıyla bölgedeki en önemli yapıların birini teşkil etmektedir (Resim: 13). Genellikle Geç Roma Dönemi'ne tarihlenen köprünün, mevcut ayak ve kemerlerinde kullanılan malzeme ve taş-tuğla işçiliği göz önüne alındığında iki farklı evrede inşa edildiği, zaman içerisinde onarımlar geçirerek kullanıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim, köprü yakın bir zaman önce bölgede bulunan ve imparator Constantine ve Licinius'un hükümdarlık

dönemine ait olduğu anlaşılan M.S. 314 yılından kalma bir yazıtla ilişkilendirildiğinde, İmparator I. Constantine döneminde inşa edilmiştir denilebilir (Rose-Körpe, 2008:108; Belke, 2020:382). Bununla birlikte, malzeme ve teknik bakımdan dikkatlice analiz edildiğinde köprünün ayakları ve temellerinin Geç Roma Dönemi'ne ait olduğu, kemerler ve üst yapısı dahil büyük bir kısmının ise Komnenoslar ya da Laskarisler zamanında elden geçirildiği anlaşılmaktadır (Koçyiğit, 2021:172-173). Evliya Çelebi'nin de Sultan IV. Murad'la Gönen'den Biga'ya giderken (1658) üzerinden geçtikleri köprüden "Murad Han yapısı" olarak bahsetmesi (Tüfekçioğlu, 2003:260), köprünün bu tarihte sağlam olduğunu ve Osmanlı döneminde de esaslı bir onarım geçirdiğini göstermektedir. Bahsi geçen Murad Han'ın da aynı yolun devamı niteliğindeki Koca Çay (Granikos) üzerinde yer alan Akköprü'yü yaptıran Sultan II. Murad (Uysal, 2015:290) olması muhtemel olup Güvercinlik Köprüsü de onun döneminde (1421-1451) onarılarak kullanıma açılmış olmalıdır.

Araştırma sırasında, köprünün batı yakasındaki çeltik tarlası ve cevizlik olarak kullanılan geniş arazide (N 40°16.097′ / E 027°36.071′ , N 40°16.039′ / E 027°36.106′) bol miktarda tuğla ve çatı kiremidi parçaları yanında bazı seramiklerin varlığıda gözlenmiştir. Sırlı seramikler arasında, 12.-13. yüzyıllara tarihlenen, kazıma tekniğinde iç içe geçmiş konsantrik daireler ile bezeli parçalar da bulunmaktadır (Resim 13). Söz konusu veriler, muhtemelen köprünün güvenliği için birtakım uygulamaların gerçekleştirildiği, buradaki küçük bir Bizans yerleşiminin varlığına işaret etmektedir (Koçyiğit, 2021:174).

Gebeçınar

Daha önce de araştırılan ve kitabeli mezar taşlarının tespit edildiği köyde (bkz., Dündar vd., 2022:263), köylülerin verdiği bilgiler doğrultusunda, köyün yaklaşık 450 m. güneybatısında, köy yolu üzerindeki zeytinlik alanda (N 40°15.545′ / E 027°38.021′) incelemeler yapılmıştır. Yapılan incelemede bazı yapı taşı kalıntıları ile tuğla, kiremit ve seramik parçalarına rastlanılmıştır. Buradaki bir yerleşime işaret eden buluntular arasındaki tek renk sırlı seramikler Geç Osmanlı dönemini yansıtmaktadır.

Çifteçeşmeler

2019 yılındaki araştırmalar sırasında herhangi bir esere rastlanılmayan köye, elde edilen bilgiler doğrultusunda Akyar ve Tahirova mevkiileri incelemek için bu yıl tekrar gidilmiştir. Köyün yaklaşık 950 m. kadar doğusunda bulunan Akyar mevkii'ndeki, Aisepos nehrini besleyen derelerden birinin yanı başındaki taşlık ve tepelik alanda (N 40°16.330′ / E 027°33.817′) yapılan incelemede Geç Roma ve Orta Bizans dönemlerine ait bazı seramik parçaları tespit edilmiş olup tepe üzerinde olası bir iskana ait olabilecek yoğun tuğla ve kiremit parçalarının varlığı gözlemlenmiştir.

Gönen Çayı'nın (Aisepos) Marmara denizine döküldüğü yerin batısında, karayolu ile deniz arasındaki alüvyon düzlükte yer alan ve Bizans Dönemine ait temel ve mezar kalıntılarının bulunduğu söylenen (Akkuş, 1010:97) Tahir Ova mevkii, günümüzde tamamen meyve

bahçeliği olup yerinde yapılan incelemede herhangi bir veriye ulaşılamamıştır. Ancak, buradaki tarımsal faaliyetler sırasında çıktığı söylenen, Roma ve Bizans dönemlerine tarihlenen çeşitli plastik ögeler, aralarında yazıt ve heykel kaidelerinin de bulunduğu çok sayıda mimari parça ve plastik eser Tahir Ova Tarım İşletmesi'nde sergilenmektedir (Resim: 14). Bu eserler arasında Erken Bizans döneme ait olabilecek ion-impost tipi başlıkla birlikte, attika tipi sütun kaidesi, korkuluk payesi, çifte sütun, postament, sütunceler ve çeşitli türden eserlerin bulunduğu da görülmektedir. Bütün bunlar göz önüne alındığında, söz konusu mevkiide, geçmişi antik dönemlere kadar uzanan önemli bir yerleşimin varlığından söz edilebilir.

KAYNAKÇA

Akkuş, T. (2010). *Gönen ve Köyleri Tarihçesi*. İstanbul: MTV Yayıncılık.

Belke, K. (2020). *Tabula Imperii Byzantini 13, Bithynien und Hellespont*. Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften.

Dündar, M., Acıoğlu, Y. ve Koçyiğit, O. (2022). Ortaçağ'dan Günümüze Balıkesir İli Yüzey Araştırmaları 2019 Yılı Çalışmaları. *2019 / 2020 Yılı Yüzey Araştırmaları*, Cilt: 2, 259-278. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Foss, C. ve Winfield D. (1986). *Byzantine Fortifications: An Introduction*. Pretoria: Sigma Press.

Hansen, M. H. and Nielsen, T. H. (2004). *An Inventory of Archaic and Classical Poleis*. New York: Oxford University Press.

Hasluck, F. W. (1906). A Roman Bridge on the Aesepus. *The Annual at British School at Athens*, 12: 184-189.

Hasluck, F. W. (1910). *Cyzicus*. Cambridge: Cambridge University Press.

Koçyiğit, O. (2021). Aşağı Aisepos Vadisi'nde (Gönen) Bizans Dönemi Kültür Varlıkları. *Lycus Dergisi*, 4:163-192.

Körpe, R. (2019a). Gönen Civarında Kraliçe Laodike'ye Nafaka Olarak Verilen Arazi. *2. Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu (17-19 Eylül 2019)- Tam Metin Bildiri Kitabı*, Cilt: I, 2-14. Bandırma: Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Yayınları.

Körpe, R. (2019b). Granikos Savaşında Pers Ordusunun Harekat Merkezi: Zeleia Antik Kenti ve Lokalizasyonu. *2. Uluslararası Bandırma ve Çevresi Sempozyumu (17-19 Eylül 2019)- Tam Metin Bildiri Kitabı,* Cilt: I, 116-124. Bandırma: Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Yayınları.

Leaf, W. (1923). *Strabo on The Troad*. London: Cambridge University Press.

Özdemir, Z. (1998). *Kaplıcalar Şehri Gönen*. Ankara: Gönen Belediyesi.

Rose, C. B. vd. (2007). Granicus River Valley Survey Projet, 2004-2005. *Studia Troica*,

17: 79-164.

Rose, C. B. ve Körpe, R. (2008). The Granicus River Valley Survey Projet, 2006. *25. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* 2. Cilt, 103-116. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Rose, C. B. ve Körpe, R. (2009). The Granicus River Valley Survey Projet, 2007. *26. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* 2. Cilt, 343-356. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Ross, C. B. (2013). *The Archaeology of Greek and Roman Troy*. Cambridge: Cambridge University Press.

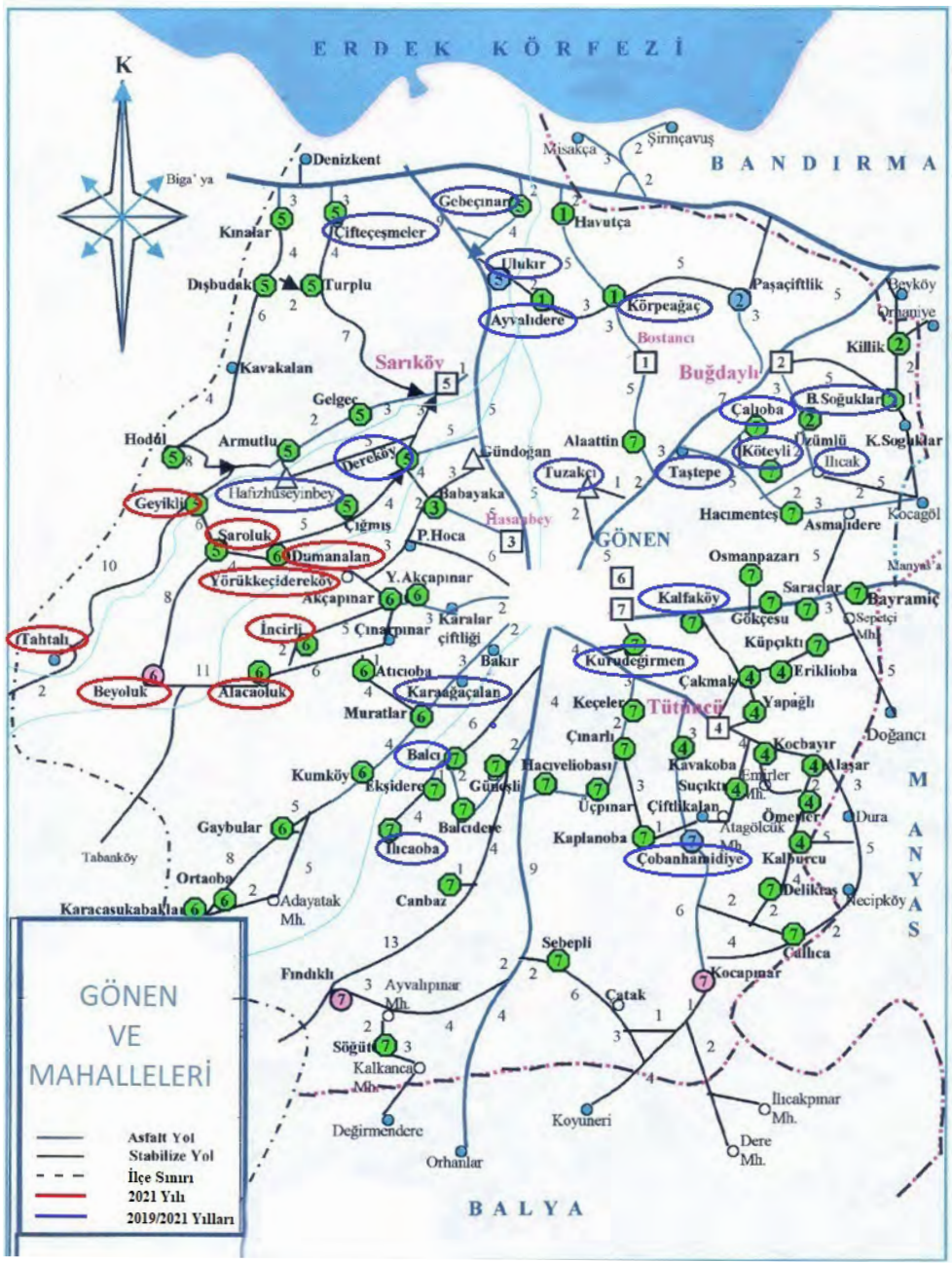
Tüfekçioğlu, A. (2003). Gönen ve Köylerindeki Mimâri Eserlerden Kalan İzler. *Ekev Akademi Dergisi*, 7/14: 253-271.

Uysal, A. O. (2015). Çanakkale İli Lapseki, Biga, Çan, Bayramiç, Ayvacık ve Ezine İlçeleri Türk Dönemi Yüzey Araştırması 2013 Yılı Çalışmaları. *32. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* Cilt: 1, 283-300. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Wiegand, T. (1904). Reisen in Mysien, *Extrait des Athen. Mitteilungen*, 254-339. Athen.

Yalçıklı, D. (2012). Çanakkale İli, Yenice İlçesi ve Balıkesir İli Gönen İlçesi Yüzey Araştırması (2009-2010). *29. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* 1. Cilt, 209-229. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Yalçıklı, D. (2013). Çanakkale İli, Yenice İlçesi ve Balıkesir İli Gönen İlçesi Yüzey Araştırması (2011). *30. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* 1. Cilt, 19-30. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Harita: 2021 yılında araştırma yapılan yerlerin gösterildiği Gönen bölge haritası.

Resim 1: Alacaoluk, Kestane Çeşmesi.

Resim 2: Alacaoluk Kalesi.

Resim 3: Beyoluk, Hacı Ahmed Çeşmesi.

Resim 4: Beyoluk, kitabeli çeşme.

Resim 5: Yörükkeçidere, cami.

Resim 6: Yörükkeçidere, Kilise (Şapel ?)

Resim 7: Şaroluk, Hasan Ağa mahdumu İsmail Ağa'ya ait mezar taşı (Hicri 1328).

Resim 8: Tuzakçı, Kemer Köprü.

Resim 9: Körpeağaç, Halkalı Mevkii.

Resim 10: Ilıcak, çeşme ve çevresi.

Resim 11: Ilıcaoba, kale.

Resim 12: Hafızhüseyinbey, Kurna Mevkii.

Resim 13: Ulukır, Güvercinlik Köprüsü ve çevresi.

Resim 14: Çifteçeşmeler, Tahirova çiftlik merkezinde sergilenen Bizans mimari ögeleri.